

DIVERSITEITSSENSITIEF LESGEVEN

Onderwijsdag Faculteit Letteren en Wijsbegeerte, 2 februari 2024

UNIVERSITEIT
GENT

BELONGING

= zich thuis voelen, zich op de juiste plek voelen, erbij horen, zich gewaardeerd voelen, zich verbonden voelen, zich deel voelen van het geheel, ertoe doen, zichzelf kunnen zijn

(Asher & Weeks 2014; Goodenow 1993; Strahorn 2012; Thomas 2002, 2012)

studiesucces en motivatie
emotioneel en mentaal welbevinden

(Dopmeijer 2021; Meeuwisse et.al. 2010; Walton & Cohen 2011)

Studenten die behoren tot geminoriseerde groepen hebben een veel kleiner gevoel van 'belonging'

- ander sociaal en cultureel kapitaal t.o.v. meerderheidsgroep
- dominant perspectief, discours, normen en waarden van de meerderheidsgroep

(Barnett & Felten 2016; Bourdieu 1997, El-Kaddouri 2020)

WAT IS DIVERSITEIT? WAT IS INCLUSIE?

Diversiteit gaat over het erkennen van zichtbare en onzichtbare verschillen op basis van identiteitskenmerken →

Inclusie gaat over het creëren van een veilige omgeving waaraan mensen met hun uiteenlopende achtergrondkenmerken en competenties gelijkwaardig kunnen deelnemen, zich gerespecteerd en gewaardeerd voelen.

Gender, seksuele oriëntatie, herkomst, sociaal-economische status, gezinssituatie, levensbeschouwing, taal, culturele achtergrond, mentale en fysieke mogelijkheden, vooropleiding, lichaamstype, huidskleur, ...

Diversiteit = de mix

Inclusie = zorgen dat de mix FLOREERT

STUDENTEN NAAR ACHTERGRONDKENMERKEN AJ 2022-23

	mannen	vrouwen
UGent:	41,0%	59,0%
FLW:	33,1%	66,9%

Bijzonder statuut functiebeperking

UGent:	8,7%
FLW:	12,8%

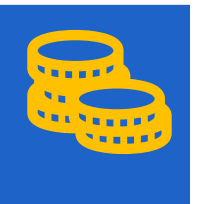
migratieachtergrond → EU1 en buiten EU1

UGent:	11,2%	3,5%	7,7%
FLW:	13,6%	5,2 %	8,4%

Meer- en anderstaligen

UGent:	11,2%
FLW:	12,4%

Beurs- en bijnaubeursstudenten

UGent:	17,8%
FLW:	21,4%

Ouders geen diploma hoger onderwijs

UGent:	21,6%
FLW:	23,7%

Niet-ASO vooropleiding

UGent:	10,3%
FLW:	15,4%

UGENT (n=41.377): bachelor, initiële master, voorbereidings- en schakelprogramma's UGent

FLW (n=3.964): bachelor, initiële master, voorbereidings- en schakelprogramma's faculteit Letteren en Wijsbegeerte

DIVERSITEITSSENSITIEF LESGEVEN

- Je **houding** en je **interactie** met studenten
- **Inhoud van je vak:** studenten leren over en in diversiteit
 - Wat moeten studenten weten over diversiteit met betrekking tot jouw vak/discipline?
 - Perspectieven en denkkaders
 - Versterken van diversiteitscompetenties bij studenten
- **Leermateriaal:**
 - Helder en inclusief taalgebruik
 - Goed gestructureerd
 - Herkenbaar en representatief
 - Toegankelijk
- **Onderwijsmethode:**
 - Activerend lesgeven
 - Taalontwikkellend lesgeven
- **Feedback en evaluatie**

1

2

Wat is jouw Nederlands goed!

3

4

Je mag ook niets meer zeggen

5

6

7

8

THE DANGER OF A SINGLE STORY

"The problem with stereotypes is not that they are untrue, but that they are incomplete" Chimamanda Ngozi Adichie

“In onze groep zijn er een paar werkstudenten. Zij komen soms te laat in de les omdat zij rechtstreeks van hun werk komen. De prof weet dat en zegt daar nooit iets van. Toen ik één keer te laat was in de les, kreeg ik meteen een opmerking. Ik had de bus gemist want ik moet nog voor mijn jongere broer en zus zorgen omdat mijn moeder ernstig ziek is.”

BIAS

“De jongens komen vaker aan het woord in de les. De meisjes zijn zenuwachtiger en hebben meer stress om fout te antwoorden. Toen ik eens een antwoord gaf op een vraag, ging de prof daar niet verder op in. Toen een jongen na mij aan het woord kwam en net hetzelfde zei, gaf de prof hem een compliment omdat het een goed antwoord was.”

Reflecteer regelmatig over je interacties met studenten en detecteer **mogelijke bias en blinde vlekken**:

- Wie laat je aan het woord? Geef je alle studenten evenveel spreektijd? Hecht je belang aan de antwoorden van alle studenten?
- Welke studenten merk je op, en welke niet? En als je studenten opmerkt: wat zie je dan, en wat blijft mogelijks voor jou verborgen?
- Welke assumpties maak je op basis van achtergrond, voorkomen of voorkennis van je studenten?
- Wanneer en aan wie geef je een opmerking over storend gedrag (vb. te laat komen, praten tijdens de les, ...)? Doe je dit bij alle studenten op dezelfde manier of in dezelfde omstandigheden?

MICRO-AGRESSIES

Uit welk land kom je?

Wat is jouw Nederlands goed!

Voor een meisje ben jij
wel goed in IT

- Subtiele, onbewuste **uitingen van racisme, sexismen, homofobie, ...** in alledaagse interacties
- Meestal **goedbedoeld**, vaak onder de vorm van complimenten
- Getuigen impliciet van een **negatieve of denigrerende opvatting** of **benadrukken het 'anders' zijn**
- **Accumulerend effect** kan zelfvertrouwen ondermijnen, leiden tot gevoelens van frustratie en isolatie

MANAGING HOT MOMENTS

Globalisatie

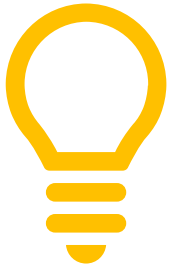
Mentimeter

21

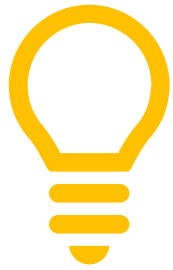

VEILIG LEERKLIMAAT

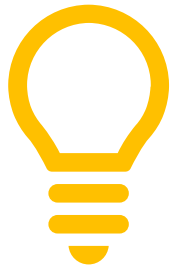
- Stel jezelf voor in de eerste les en zorg voor een ijsbreker. Laat studenten kennismaken met elkaar.
- Vertel (af en toe) iets persoonlijks over jezelf.
- Bouw korte interactiemomenten in in je les.
- Stimuleer een positieve, constructieve sfeer onder je studenten (vb. moedig studenten aan om notities te delen).
- Spreek studenten aan bij hun voornaam (als dit kan).
- Geef aan dat fouten maken mag.

IN GESPREK MET STUDENTEN

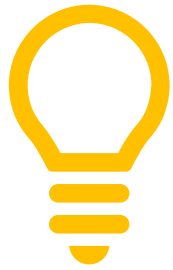
- Maak duidelijke regels en afspraken voor discussies.
- Communiceer (vooraf) naar studenten dat je een onderwerp behandelt dat mogelijk gevoelig ligt of dat studenten persoonlijk kan raken (vb. kolonialisme, genderidentiteit, zelfdoding, ...).
- Geef aan dat je zelf ook fouten kan maken (vb. onbedoeld kwetsende terminologie).

MENINGEN EXPLOREEREN

- Verduidelijk je eigen perspectief (vb. academisch, westers, seculier, ...).
- Nodig studenten uit om input te geven vanuit hun perspectief of achtergrond. Vraag hen om hun mening te onderbouwen en te motiveren met argumenten.
- Geef ruimte aan verschillende meningen. Bespreek ook het minderheidsstandpunt.
- Stel open vragen aan de hele groep. Viseer geen studenten op basis van hun achtergrond, uiterlijk of als lid van een bepaalde community.

MANAGING HOT MOMENTS

- Grijp in wanneer studenten onrespectvol naar jou of medestudenten reageren: spreek de student kortdaat toe of open de discussie in de groep.
- Weet je even geen raad met een ongepaste of provocerende uitspraak? Zeg dat je er volgende les op terugkomt. Zo kan je nadenken over een gepaste reactie of overleggen met collega's.
- Bevraag en betrek de zwijgende middengroep bij een gepolariseerde discussie.

Interview in Knack (14 december 2022) over ‘vrije meningsuiting’ met
Hendrik Vuye (°1962, prof. Staatsrecht Universiteit Namen) en
Annelien De Dijn (°1977, prof. Politieke Geschiedenis Universiteit Utrecht)

Je mag
ook niets
meer
zeggen

Meneer Vuye, u hebt weleens verteld dat u tijdens colleges meer op eieren loopt dan vroeger.

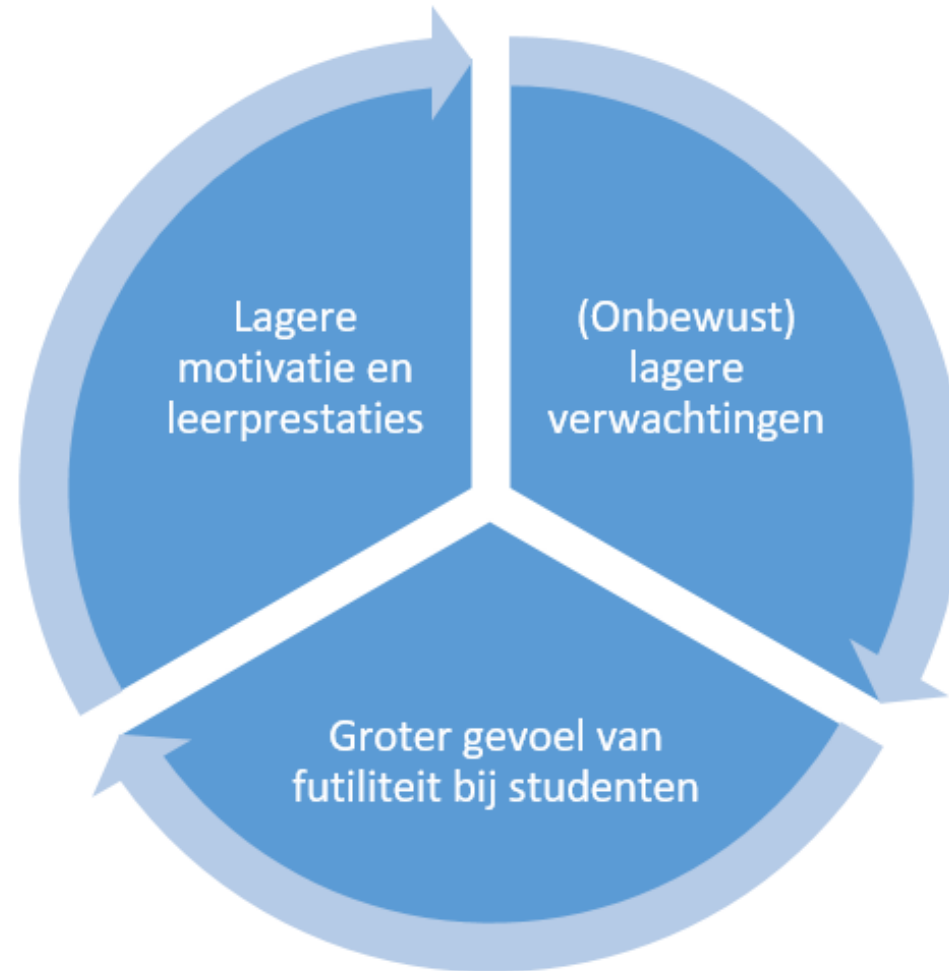
VUYE: Mijn lessen zijn in elk geval minder grappig dan vroeger. Omdat je altijd het gevaar loopt dat één student iets verkeerd zal begrijpen of te letterlijk zal nemen en je op het matje wordt geroepen. Ik heb met mijn studenten nooit echt problemen gehad, maar ik heb wel het gevoel dat de universiteit in 1993 vrijer was dan nu.

DE DIJN: De vraag is: voor wie gaat de universitaire vrijheid achteruit? Ik was student in de jaren negentig. Ik ben lesbisch en weet nog dat de toenmalige rector van de KU Leuven zei dat er iets mis was met homoseksuele mensen. Met mij dus. Dat geeft je als jonge student geen veilig gevoel. Als de vrijheid van mensen om uitspraken te doen die anderen discrimineren ingeperkt wordt, betekent dat ook dat de vrijheid van die andere groep juist groter wordt. Ik voel me nu heel comfortabel aan de universiteit. Als het ter zake doet, vertel ik in mijn hoorcolleges iets over mezelf en zeg ik dat ik lesbisch ben. Vroeger zou dat nooit mogelijk geweest zijn.

https://www.youtube.com/watch?v=hbhwI RRW_3o&t=9s

VERWACHTINGEN

VERWACHTINGEN

- Communiceer helder over wat je verwacht van studenten. Wees expliciet en herhaal je verwachtingen regelmatig.
- Heb hoge verwachtingen van al je studenten. Leg de lat niet lager voor studenten van wie je denkt dat ze minder goed zullen presteren.
- Vertrek vanuit een positieve ingesteldheid: ga uit van de motivatie, inzet en goede intenties van je studenten.

PERSPECTIEVEN EN DENKKADERS

I was in a class, mainly about European history and it was called 'global history', just talking about colonisation, slavery...
And I feel like it was quite insensitive. There was no morality attached to slavery and all these crimes of history. We were studying colonization. I'm from India and I studied colonization in a very different way.
And how we were being taught about European history in an almost proud way. And the usage of 'we': the professor was using sentences like, 'we went to the Americas, we went to these countries to do this'.

Uit: focusgroepen met UGent-studenten, juni 2021

PERSPECTIEVEN EN DENKKADERS

Ik heb les gehad van Paul Verhaeghe en die begon zijn eerste college met te zeggen vanuit welk perspectief hij zijn lessenreeks invulde. En hij zei: WEIRD. Ik vond dat heel simpel en ook wel verhelderend. Ik vond het waardevol dat de professor dat even toelichtte, al is het maar dat je op die manier erkent: er zijn ook nog andere psychologen.

W=Western
E=European
I=Industrialized
R=Rich
D=Democratic

PERSPECTIEVEN EN DENKKADERS

1. Verduidelijk het perspectief van waaruit je lesgeeft
2. Wees specifiek over de regio/periode van het onderwerp van je les of vak (vb. In de **westerse** kunstgeschiedenis...)
3. Integreer waar mogelijk andere perspectieven en standpunten:
 - Nodig een gastspreker uit
 - Check je literatuurselectie:
 - Zijn je bronnen en referenties divers?
 - Wat weet je over de achtergrond van de auteurs?
 - Vraag input aan je studenten

'Black girl with pearl earring'
van Jenny Boot

PERSPECTIEVEN EN DENKKADERS

‘Maar ook het traject met de studenten Kunstwetenschappen heeft me anders doen kijken naar haar werk. Ik ging er bijvoorbeeld twintig jaar geleden van uit dat ‘La Tentation’ een jongen en een meisje verbeeldt, terwijl het nu eerder over twee jonge vrouwen lijkt te gaan.’

‘Het was voor mij zeer verfrissend en enthousiasmerend om de blik van die jonge mensen op het werk van Serruys te kunnen toevoegen aan mijn verhaal over haar. De tijden zijn veranderd, studenten zijn woke en openen mee de ogen voor de manier waarop we naar haar werk kunnen kijken.’

Professor Marjan Sterckx, in een interview met Steiger (cc Menen)

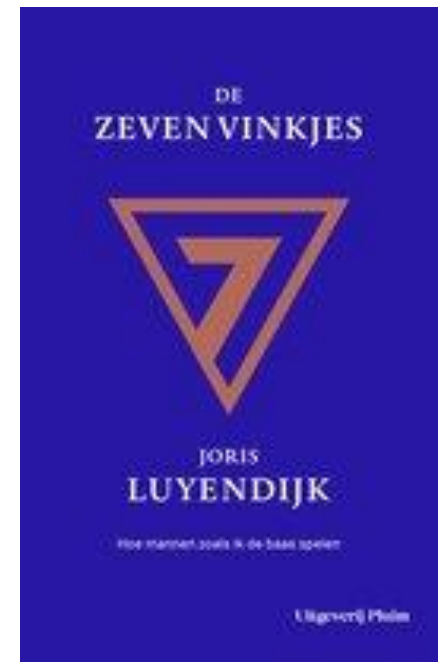
EEN LOOPWEDSTRIJDJE...

PRIVILEGE

‘Van tegenwind ga je harder trappen, van meewind ga je denken dat je harder trapt.’

Rob Wijnberg, oprichter en hoofdredacteur van De Correspondent

IS HET NU HIJ, ZIJ OF DIE?

Romeinse keizer Elagabalus was een vrouw, stelt Brits museum

Het debat over de vraag of de Romeinse keizer Elagabalus een trans vrouw was, is al langer voer voor discussie onder historici. Het North Hertfordshire Museum, nabij Londen, heeft nu beslist om naar de keizer als 'zij' te verwijzen.

De Standaard, 23 november 2023

INCLUSIEVE VOORNAAMWOORDEN

Mannelijk	hij Hij zal later aansluiten.	hem Ik stuur hem een vergaderverzoek.	zijn Hij keek in zijn agenda.
Vrouwelijk	zij Zij zal later aansluiten.	haar Ik stuur haar een vergaderverzoek.	haar Zij keek in haar agenda.
Non-binair	die Die zal later aansluiten.	hen Ik stuur hen een vergaderverzoek.	hun Die keek in hun agenda.

INCLUSIEVE VOORNAAMWOORDEN

Vermijd schuine strepen 'hij/zij/die' of haakjes 'hij (zij) (die)'

~~'De student moet zijn/haar/hun paper indienen.'~~

→ Gebruik de meervoudsvorm: 'De studenten moeten hun paper indienen.'

→ Gebruik een lidwoord: 'De student dient de paper in.'

→ Gebruik de aanspreekvorm 'jij' of 'u': 'Je moet je paper indienen.'

Kijk hier voor [andere alternatieven](#)

AANSPREKINGEN

Hoe spreek je een publiek aan op een inclusieve manier?

- Beste studenten
- Beste genodigden
- Beste aanwezigen
- ...

Welke aanspreking gebruik je in een e-mail?

- Beste voornaam + naam
- Beste collega
- Beste student
- Beste lezer van deze mail
- ...

“Dames en heren,
appels en peren”

FUNCTIETITELS

1. Gebruik genderinclusieve titels:

geneesheer > arts

leraar > leerkracht

poetsvrouw > poetshulp

2. Kan dit niet? Gebruik de mannelijk vorm als generieke vorm:

student – onderzoeker – professor – rector – medewerker - ...

3. In vacatures of bij oproepen tot kandidatuurstelling kan het belangrijk zijn om (v/m/x) toe te voegen aan de mannelijke generieke vorm. Zo benadruk je dat

je iedereen wil aanspreken:

docent (v/m/x) – jobstudent (m/v/x)

ZIN IN MEER?

Zelf aan de slag:
Onderwijstip en checklist
'diversiteitssensitief lesgeven'

Vorming op maat voor
lesgeversteams en opleidingen:
k.debruyn@ugent.be

Katrien De Bruyn

E k.debruyne@ugent.be
T +32 9 264 98 22

 Ghent University
 @ugent
 Ghent University